

KLAGANDE

Jaktkritikerna, 802441-4370

MOTPART

Länsstyrelsen i Västerbottens län
901 86 Umeå

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västerbottens läns beslut den 23 oktober 2019, dnr 218-8707-2019

SAKEN

Skyddsjakt efter lodjur enligt jaktförordningen (1987:905)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avvisar Jaktkritikernas yrkanden gällande ersättnings-systemet för rovdjursförekomst och avslår överklagandet i övrigt.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Västerbottens län (länsstyrelsen) har beslutat om skyddsjakt efter sex (6) lodjur i del av Vilhelmina södra sameby. I beslutet anges att jakten får bedrivas från och med den 13 november till och med den 15 december 2019. I beslutet har länsstyrelsen bedömt att samtliga förutsättningar för skyddsjakt är uppfyllda. Skälen för beslutet framgår av bilaga 1.

PARTERNAS INSTÄLLNING

Jaktkritikerna yrkar att förvaltningsrätten upphäver beslutet och avslår skyddsjakten, samt beslutar om inhibition. Föreningen framställer också yrkanden gällande ersättningssystemet för rovdjursförekomst, särskild motivering gällande lagligheten av troféjakt och ändring av jaktvillkoren gällande hantering av fällt djur, längd på spårlopa och användning av hundar.

Föreningen anför bl.a. följande. Lagligheten av skyddsjaktbeslutet ifrågasätts, då det står i strid med jaktförordningen, art- och habitatdirektivet och miljöbalken. Skyddsjakt i förebyggande syfte på en oidentifierad grupp lodjur och inte en enskild bevisat skadegörande individ är inte restriktiv. De aktuella lodjuren har inte orsakat någon skada. Det saknas en koppling mellan det aktuella jaktuttaget och syftet att förhindra allvarlig skada. Troværdigheten i länsstyrelsens statistiska underlag avseende lodjurspredation ifrågasätts. Kriteriet om att förhindra allvarlig skada är inte uppfyllt. Lodjurstammen i Norrbotten befinner sig på en kritiskt låg nivå och det är av vikt att Västerbottens län förhåller sig till detta eftersom lodjuren rör sig över länsgränserna. Renägare borde av länsstyrelsen åläggas att vidta förebyggande åtgärder för att minska konsekvenserna av rovdjurskonfrontationer. Den viktigaste förebyggande åtgärden torde vara att minska antalet renar i förhållande till det antal som anses möjligt/överskådligt för varje renskötare att bevaka. Länsstyrelsen har inte klarlagt att ingen annan lämplig lösning

finns. Jaktvillkoren med lösa hundar i områden där lodjur med ungar och eventuellt ensamma årsungar finns är inte etiskt försvarbart och orsakar onödigt lidande. Länsstyrelsen har beslutat att skinn från fälld djur tillfaller jakt rättshavaren. Möjligheten till troféjakt ska inte få förekomma vid en preventiv skyddsjakt.

Länsstyrelsen har inte funnit skäl att ändra sitt beslut och har framställt en begäran om att förvaltningsrätten i sin dom inkluderar en verkställighetsklausul, i likhet med 59 § jaktförordningen, för direkt verkställighet av domen. Länsstyrelsen har bl.a. anfört följande. Beslutet om skyddsjakt har tidigare prövats och avslagits av förvaltningsrätten efter ett annat överklagande (mål 2237-19). Överklagandetiden är tre veckor. Länsstyrelsen har meddelat samebyn att jakten inte kan starta den 13 november på grund av överklagandena. Förutsättningarna för jakten utifrån väder, vind och dagslängd försämrats allteftersom året lider mot sitt slut. En direkt verkställighet av domen skulle, beroende på utfall, eventuellt öppna upp för en jaktstart i början av december, vilket fortfarande skulle vara inom den av länsstyrelsen fastlagda jaktperioden.

RÄTTSLIG REGLERING

Bestämmelser

Enligt 23 a § första stycket tredje punkten jaktförordningen får beslut om jakt efter bl.a. lodjur meddelas om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom ske i syfte att bl.a. förhindra en allvarlig skada, särskilt på boskap, annan egendom eller för att skydda vilda djur.

Enligt 23 b § samma förordning får beslut om skyddsjakt på lodjur fattas om det finns förutsättningar enligt 23 a § efter ansökan från den som riskerar att

drabbas av skada eller på eget initiativ. Om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå får beslut om skyddsjakt fattas även om någon skada inte har inträffat.

Enligt 59 § samma förordning får Polismyndigheten, länsstyrelsen och Naturvårdsverket förordna att beslut enligt denna förordning ska gälla utan hinder av att det har överklagats.

Rättspraxis m.m.

EU-domstolen har i en dom den 14 juni 2007 i mål C-342/05 angående jakt efter varg i Finland (Europeiska kommissionen mot Republiken Finland) uttalat att undantagsbestämmelserna i artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet ska tolkas restriktivt och att den myndighet som fattat beslutet har bevisbördan för att nödvändiga förutsättningar föreligger för varje undantag. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje åtgärd som påverkar skyddade arter endast tillåts genom beslut som är noggrant och tillräckligt motiverade och som hänvisar till de skäl, villkor och krav som anges i artikel 16.1 i direktivet.

Det är givet att mera omfattande angrepp av rovdjur på renhjordar eller angrepp under särskilt känsliga skeden som kalvmärkning kan utgöra allvarlig skada i jaktförordningens mening. Rennäringens speciella förutsättningar måste också beaktas vid bedömningen av vad som enligt förordningen utgör allvarlig skada liksom av vad som kan vara andra lämpliga lösningar (HFD 2018 ref. 7).

Kammarrätten i Sundsvall har den 29 december 2017 (mål nr 2839-17) uttalat att en skyddsjakt som inte riktas mot specifika skadegörande individer, utan är regionsinriktad med syfte att minska ett rovdjursbestånd i aktuella områden och därmed skador på ren, ställer höga krav på beslutsunderlaget och ålägger länsstyrelsen bevisbördan. Det räcker enligt kammarrätten inte

med en risk grundad på generella beräkningar, utan det krävs en bedömning avseende den enskilda samebyn.

Förarbeten

Även om det är svårt att i dagsläget med säkerhet beräkna lodjurens skador i renskötselområdet är det entydigt att lodjurens skadeverkningar inom renskötselområdet är betydande. För lodjur finns också uppgifter om predationstakt per år och föryngring på mellan 31 och 155 renar per föryngring av lodjur. Toleransnivån för skador på ren orsakade av stora rovdjur ska vara maximalt 10 procent räknat på den aktuella samebyns faktiska renantal. Renantalet baseras på fastställda renlängder som lämnats in till länsstyrelsen och utgörs av årliga renräkningar av vinterrenhjorden (efter slakt). För att göra störst nytta för rennäringen bör en eventuell minskning av lodjursstammen inte genomföras som en generell minskning i hela renskötselområdet utan den bör vara strikt riktad mot de områden där renskötseln lider störst skada (se prop. 2012/13:191 s. 65 ff.).

Allmänna råd

En skada ska anses allvarlig om den överstiger vad som kan anses normalt eller rimligt att tolerera (Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut om skyddsjakt, rapport 6568 s. 17). Enligt Naturvårdsverket krävs det en bedömning avseende varje enskild sameby för att kopplingen till risken för allvarlig skada ska vara tillräckligt stark (se Naturvårdsverkets beslut den 8 december 2015, NV-08157-15).

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Förvaltningsrätten kan inledningsvis konstatera att Jaktkritikerna har framställt yrkanden gällande ersättningssystemet för rovdjursförekomst. Frågor angående detta ersättningssystem ingår inte i vad förvaltningsrätten kan pröva inom ramen för detta mål. Dessa yrkanden ska därför avvisas.

Frågan i målet är om samtliga förutsättningar för skyddsjakt är uppfyllda. Alla förutsättningar som anges i 23 a och 23 b §§ jaktförordningen måste vara uppfyllda för att skyddsjakt ska kunna beviljas.

Förvaltningsrätten har i ett tidigare avgörande den 7 november 2019 (mål 2237-19) redan bedömt att länsstyrelsen har haft grund för det aktuella beslutet om skyddsjakt efter sex lodjur i del av Vilhelmina södra sameby, eftersom samtliga kriterier för skyddsjakt är uppfyllda. I förevarande mål har det enligt förvaltningsrättens mening inte framkommit några nya omständigheter som medför en annan bedömning än den som gjorts i förvaltningsrättens tidigare mål. Förutsättningarna för skyddsjakt är därmed uppfyllda. Förvaltningsrätten finner inte att beslutet strider mot jaktförordningen, EU:s art- och habitatdirektiv eller miljöbalken. Förvaltningsrätten finner heller inte att de beslutade villkoren för jakten står i strid med jaktlagstiftningen. Överklagandet ska därför avslås.

Länsstyrelsen har begärt att förvaltningsrätten ska förordna att denna dom ska gälla omedelbart. Förvaltningsrätten kan dock inte se någon rättslig möjlighet till ett sådant förordnande i förevarande situation, när förvaltningsrättens tidigare dom i mål 2237-19 inte gäller omedelbart. Begäran kan därmed inte tillgodoses.

Då förvaltningsrätten genom denna dom slutligt avgör målet förfaller Jaktkritikernas interimistiska yrkande.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Överklagandet ska ges in till Förvaltningsrätten i Luleå men vara ställt till Kammarrätten i Sundsvall. Information om hur man överklagar finns i bilaga 2 (FR-03).

[Redacted signature block]

t f rådman

[Redacted] har föredragit målet.

Länssstyrelsen
Västerbotten

Beslut

2019-10-23

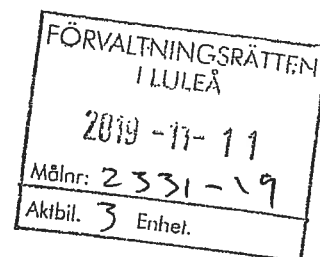
Diarienummer

218-8707-2019

1(19)

Vilhelmina södra sameby
Fack 2077
912 98 Klimpfjäll

Ansökan om skydds jakt efter lodjur i Vilhelmina södra sameby

Beslut

Länssstyrelsen beslutar om skydds jakt efter sex (6) lodjur i del av Vilhelmina södra sameby i Västerbottens län.

Beslutet tas med stöd av 9, 9 b, 18, 23 a, 23 b och 24 d §§ jaktförordningen (1987:905), med stöd av Naturvårdsverkets delegeringsbeslut av den 22 december 2016 (NV-08042-16) samt med beaktande av skyddsreglerna i artikel 12 och undantagsreglerna beträffande jakt i artikel 16 i Art- och habitatdirektivet (92/43/EEG).

Om du vill överklaga detta beslut, se bilaga 1.

Villkor

Länssstyrelsen beslutar att nedan angivna villkor ska gälla för jakten enligt detta beslut. Jakt som inte följer dessa villkor sker utan stöd av beslutet och i strid med fredningsbestämmelserna i 3 § jaktlagen (1987:259). Straffbestämmelserna för jaktbrott återfinns i 43 respektive 44 §§ samma lag.

Vilka djur får fällas?

Skydds jakt tillåts på högst sex (6) lodjur. Honor som åtföljs av unge/ungar samt medföljande ungar är fredade. Årsunge som efter spårning visat sig vara ensam och inte åtföljs av honan får fällas.

Jakttid

Skydds jakt får bedrivas under tiden från och med den 13 november till och med den 15 december 2019. En förutsättning för att jakt ska kunna bedrivas är spårnö.

Med spårnö menas ett snötäcke som medger att spårningskravet om en kilometer uppfylls, se nedan under Jaktmetoder och jaktmedel.

Jaktområde

Jakten får bedrivas inom det område som avgränsas enligt bifogad karta (bilaga 2) inom Vilhelmina södra sameby i Västerbottens län.

15.12
11.13

Vilka får utföra jakten?

Person som har jakträtt i områden som omfattas av detta beslut har rätt att bedriva skyddsjakt efter lodjur på det område där hon/han har jakträtt, under förutsättning att jakträtten omfattar jakt efter lodjur.

Jakt får inte bedrivas utan att en jaktledare utsetts på förhand vid varje jakttillfälle. Vid ensamjakt är den ensamme jägaren jaktledare.

Medlem i Vilhelmina södra sameby som jagar lodjur enligt detta beslut bör vid jakt på privata marker kontakta jakträttshavaren innan jakten påbörjas eller på lämpligaste sätt samordna sig med eventuell annan jakt som kan pågå i området. Berörda enskilda jakträttshavare bör erbjudas att delta i jakten.

Den som tänker bedriva skyddsjakt på lodjur i enlighet med detta beslut ska registrera sig i Naturvårdsverkets Jägarregister. Anmälan kan göras via

- Naturvårdsverkets talsvar: 0771-18 34 11 (följ instruktionen där);
- Naturvårdsverkets kundtjänst: 010-698 17 00 (ange personnummer);
- e-post till jagarregistret@naturvardsverket.se (ange personnummer);
- inloggning på <https://jagarregistret.naturvardsverket.se/Auth> med Bank-ID

Jaktmetoder och jaktmedel

Spårningskrav: Minst en (1) kilometer spårlopa, som antingen markeras i början och slut med snitselband eller loggas med GPS, ska spåras av innan jakt får påbörjas (det vill säga hund får släppas och djuret får fällas). Kortare avbrott i spårningen tillåts, dock får det sammanlagda avbrottet maximalt uppnå 100 meter. Spårlopan ska följas hela sträckan och jägaren ska försäkra sig om att det är ett ensamt lodjur som spåras. Länsstyrelsen förtydligar att eventuell hund måste gå bakom personen som spårar för att inte försvåra tolkning av spårlopan. Vid misstanke om flera lodjur eller hona med ungar får jakt inte påbörjas och spårning ska omedelbart avbrytas. Om jakten påbörjats och misstanke uppstår att det trots allt rör sig om flera djur ska jakten omedelbart avbrytas.

Utmarkerad spårningslopa ska kunna uppvisas för besiktningsman när ett lodjur skjutits.

Hundanvändning: Jakten får bedrivas som spårningsjakt till fots och på skidor eller snöskor eller som jakt med passkyttar. Hund får användas vid jakt. Högst två hundar får användas samtidigt. Hundar får *inte* bytas under jakten på samma lodjur och under samma dag.

Jakt får inte ske från motordrivna forskaffningsmedel eller med hjälp av drönare. Sådana forskaffningsmedel får inte användas för att söka efter, spåra, förfölja eller genskjuta vilt, för att hindra vilt att undkomma eller för att avleda viltets uppmärksamhet från den som jagar.

Fångstredskap (fällor) är inte tillåtna under skyddsjakten.

2019-10-23

Diarienummer
218-8707-2019

Länsstyrelsen påminner om att jakten ska bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande.

Aktuell information om återstående tilldelning

Länsstyrelsen tillhandahåller en telefonsvarare med aktuell information om hur många djur som fällts och vad som återstår av tilldelningen. Denna telefonsvarare nås via telefonnummer 010-225 41 15. Informationen uppdateras omgående efter varje fälld lo.

Lodjursjägarens ansvar

Var och en som jagar lo ska hålla sig informerad om hur många djur som återstår av tilldelningen.

Den som fäller en lo sedan jakten avlysts kan komma att dömas till ansvar för jaktbrott eller grovt jaktbrott enligt 43 eller 44 §§ jaktlagen om man av oaktsamhet inte hållit sig informerad.

Jaktledarens ansvar

Vilket ansvar jaktledaren har vid jakt efter olika viltarter tydliggörs av Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2010:7, NFS 2011:7). En sammanfattning av föreskrifterna finns i bilaga 3.

Anmälan av fälld eller påskjutet lodjur

Fälld lo ska anmälas av skytten till Länsstyrelsen snarast, dock senast inom en timme från den tidpunkt då djuret fällts. Anmälan av påskjuten lo ska snarast göras av skytten till Länsstyrelsen. Påskjutning definieras i detta beslut enligt följande: *skott har avlossats mot och med avsikt att fälla lodjur och det har inte konstaterats att lodjuret har fällts.*

Anmälan ska ske till Länsstyrelsens rovdjurstelefon 010-22 54 115. Vid anmälan ska följande anges:

1. Namn och telefonnummer till skytten;
2. Namn och telefonnummer till ansvarig jaktledare;
3. När lodjuret fällts eller påskjutits (datum och klockslag);
4. Var lodjuret fällts (jaktområde samt koordinater eller plats som går att återfinna på karta 1:100 000);
5. Djurets kön och ålder, om det är möjligt att fastställa;
6. Vilket jaktsätt som användes (med eller utan hund).

I samband med anmälan om fälld djur informerar Länsstyrelsen om hur det fällda djuret ska hanteras. Länsstyrelsens besiktningsman kontaktar skytten angående tidpunkt och plats för besiktningen.

Besiktning av fälld lo

Länsstyrelsens besiktningsmän besiktar samtliga fällda djur. Besiktningsmannen fyller tillsammans med skytten i blankett *Registrering av fälld lo* (Bilaga 8) och blankett *Besiktning, provtagning och märkning av fälld lo*

(Bilaga 9). Skytten ska inom ett dygn från det att djuret fällts uppvisa hela det fällda djuret för länsstyrelsens besiktningsman.

Besiktningsmannen märker loskinnet med ett mikrochip (mikrochipet sitter i brickan) vid sidan av flåsnittet vid buk eller bröst. Märkningen fungerar som ett bevis på att djuret fällts lagligt, varvid blanketten *Besiktning, provtagning och märkning av fälld lo* (Bilaga 9) ifylls.

Hantering av fällt lodjur

Med stöd av 24 d § jaktförordningen beslutar Länsstyrelsen att skinnet tillfaller jakträttshavaren, förutsatt att blanketter är ifyllda och jakten har skett i överensstämmelse med jaktlagstiftning och med villkoren i detta beslut.

Jakträttshavaren får överlåta skinnet till annan person. Om jakträttshavaren inte vill behålla skinnet enligt ovan ska besiktningsmannen sända hela djuret till Statens Veterinärmedicinska Anstalt, SVA.

Den flådda kroppen tillfaller staten och ska sändas till SVA för obduktion. Om besiktningsmannen bedömer att det fällda djuret är en hona som har ungar tillfaller hela djuret staten. Detta gäller även skabbangripet eller på annat sätt sjukt lodjur.

Om jakträttshavaren vill sälja skinnet krävs CITES-intyg, vilket kan beställas från Jordbruksverket.

Platsundersökning och eftersök av påskjuten lo

Den som påskjutit ett lodjur ansvarar tillsammans med jaktledaren för att platsundersökning genomförs. Om platsundersökningen eller andra omständigheter visar att det påskjutna djuret är skadat ska eftersök genomföras till dess:

1. djuret påträffats dött,
2. djuret påträffats skadat och avlivats, eller
3. det står klart att djuret inte kan anträffas.

Jaktledaren ska säkerställa att spår på skott- och fallplats inte förstörs. Jaktledaren ska redovisa till länsstyrelsens besiktningsman hur platsundersökning och eventuellt eftersök genomförs. Jaktledaren ska uppvisa skottplatsen och tillsammans med besiktningsmannen och skytten genomföra en fältkontroll och följa upp vad som skett efter skott samt dokumentera platsundersökning och eftersök på blankett *Påskjuten lo – platsundersökning och eftersök* (Bilaga 7).

Avräkning

Länsstyrelsen beslutar om ett påskjutet lodjur ska avräknas från det totala antalet tillåtna lodjur. Påskjuten lo avräknas såvida det inte har påvisats genom Länsstyrelsens fältkontroll att djuret är oskadat.

Avlysning

Jaktledaren ska omedelbart avlysa jakten när det sista tillåtna lodjuret fällts eller påskjutits eller när jakttiden gått ut.

Länsstyrelsen påminner om att

- jakten endast får bedrivas från och med en timme före solens uppgång t.o.m. en timme efter solens nedgång (9 § jaktförordningen)
- rörlig belysning ej får användas (10 § jaktförordningen)
- en eftersökshund ska kunna finnas på plats inom högst två timmar från påskjutning (17 § jaktförordningen)
- 6 samt 14–16 §§ Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om jakt och statens vilt (NFS 2002:18) anger vilka vapen och kulpatroner som får användas vid jakten.
- avgift för statligt jaktkort ska vara betald

Bakgrund

Den 9 oktober 2019 inkom Vilhelmina södra sameby med en ansökan om skyddsjakt på tio lodjur inom Blaikfjäll-området, hädanefter kallat Blaikfjäll.

Samebyn ser att rovdjurstrycket är alldeles för högt och har identifierat Blaikfjäll som ett problematiskt område. Nära en fjärdedel av länets lodjurstam finns i samebyn, under föregående vinter dokumenterades 11 olika järvindivider i Blaikfjäll och därtill utgör samebyns marker ett kärnområde för björn.

Ansökan syftar till att minska de alldeles för höga förluster som samebyn idag har till rovdjuren. För att få en tidig effekt i arbetet att minska förlusterna ser samebyn att en skyddsjakt redan under hösten är mer effektiv än en skyddsjakt till vintern.

Sammanfattning av samebys inkomna ansökan

Vilhelmina södra sameby ansöker om skyddsjakt i förebyggande syfte på tio lodjur i Blaikfjäll. Önskan är att genomföra jakten före renarna anländer till området.

Samebyn ser att rovdjurstrycket är alldeles för högt, skadorna är omfattande och förlusterna långt över toleransnivån på 10 procent. De beräknade förlusterna är på vinterhjorden, det vill säga den renhjord som består av produktiva vajor, avelstjurar samt de kalvar som sparats för att trygga tillväxten. En för hög förlust på vinterstammen kan få stora konsekvenser på längre sikt genom att avkastningen från renhjorden minskar.

Samebyn anser att den samlade rovdjursförekomsten är viktig att beakta och att de utsätts för predationstryck året om. Järven har återigen etablerat sig i vinterbetesområdet, vargar vandrar genom länet, lostammen är hög och björn- och örnförekomsten gör sig påmind under framför allt våren. Vajorna måste få lugn och betesro under vintern för att kalvöverlevnaden i

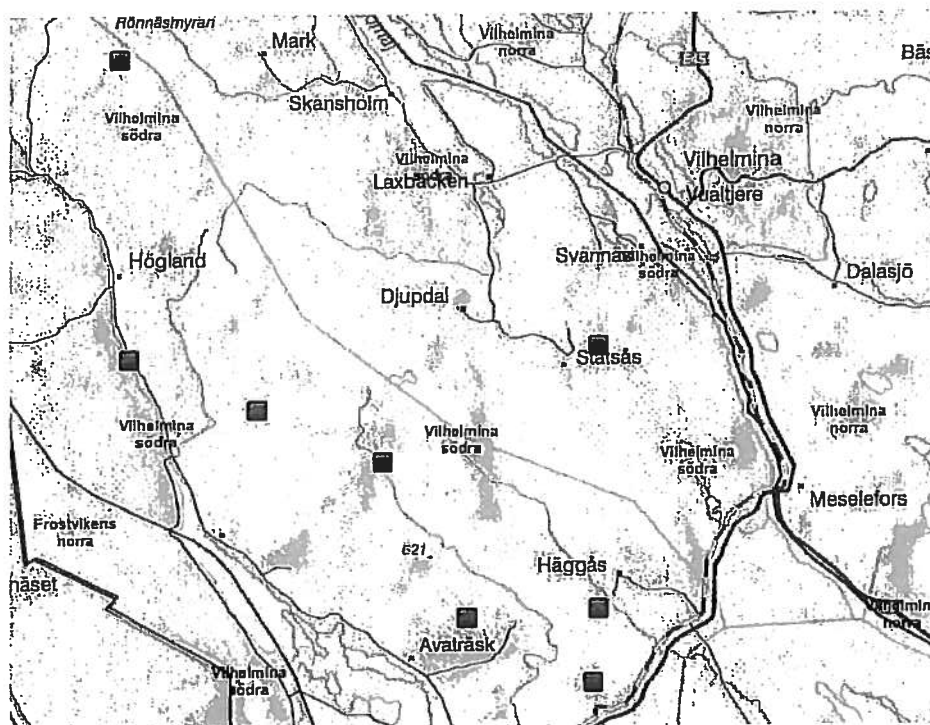
maj inte ska bli för låg. Lopopulationen specifikt tål en högre avskjutning då många spårningar genomfördes under vintern 2019.

Betesförhållanden har förändrats på grund av pågående klimatförändringar och numera är Blaikfjäll ett attraktivt betesområde för renarna under hela förvintern, vintern och vårsäsongen. Även under sensommaren kan renar söka sig dit. Under snösäsongen sprids renhjorden över stora arealer för att inte konkurrens om betet ska uppstå. Det försvårar övervakningen av renarna och endast kantbevakning kan göras. Kantbevakning är dessutom minst störande för renarna då målet är att ge dem betesro. Det är dessutom svårt att skydda renarna då rovdjuren främst jagar nattetid.

Samebyn upplever ekonomisk skada och psykisk påfrestning på enskilda medlemmar, vilket är kopplat till det höga rovdjurstrycket. Samebyn ser att en skydds jakt är den enda åtgärden som idag kan hjälpa till för att förebygga allvarlig skada.

Ansökan kompletteras med information som inkommit dels under samtal med renskötare och dels under samråd med samebyn angående rovdjur. Ansökan har också kompletterats med förlustsiffror beräknade i produktionsmodellen, se nedan samt i bilaga 4, och kartor som styrker renarnas nyttjande av det aktuella området, se Bilaga 6.

I figur 1 visas döda renar som dokumenterats av antingen länsstyrelsen eller samebyn. Samtliga renar finns dokumenterade i rovdjursdatabasen Rovbase. Totalt sett har nio renar dokumenterats av antingen samebyn eller länsstyrelsens fältpersonal sedan januari 2019. Det finns ytterligare ett par renar dokumenterade under 2017 och 2018 men då samebyn inte rapporterade in döda renar som hittades under tidigare år ger de inte en rättvis bild av skadefrekvensen. Samebyn bedömer att de funna renarna endast är en indikation om den verkliga skadan, något som de menar att förlustsiffrorna bekräftar.

Figur 1. Lodjursrivna renar i området kring Blaikfjäll mellan perioden 1 januari 2019 och 16 oktober 2019. Utdrag från Rovbase den 23 oktober 2019.

Områdets betydelse för rennäringen i samebyn

Samebyn anger att Blaikfjäll är ett viktigt område. Renarna betesvandrar mellan vinterbeteslandet och kalvnings/sommarlandet och eftersom flyttleden går rakt igenom området passerar hela renhjorden på 9 000 – 10 000 renar vid respektive flytt. Historiskt har området nyttjats i liten utsträckning, i princip endast när renarna passerat, men samebyn har noterat tydliga förändringar i betesförhållanden på senare tid, sannolikt kopplat till klimatförändringar. Området är nu ett för renarna mycket attraktivt betesområde och nyttjas såväl under förvintern som under vintern och våren. Vintertid brukar hundratals renar oftast bli kvar i området och stannar där hela vintern. En stor del av renhjorden söker sig dessutom till området redan under sensommaren för att där beta gräs, örter och löv men också för att få svalka i de täta granskogarna.

Samebyn ser också att den tillgängliga betesmarken minskar på grund av aktiviteter såsom vindkraft och skogsbruk (äldre skogar försvinner och det viktiga lavbetet med dem). Konsekvensen blir att alla betesmarker måste nyttjas och möjligheten att avvara eller undvika områden finns inte längre.

I bilaga 6 visas kartor över hur renar med GPS-sändare har rört sig under olika tider på året. Det finns endast ett fåtal fungerande sändar-renar (16 st) och med tanke på att samebyn har 9 000–10 000 renar utgör dessa renars rörelsemönster endast en liten del av hur den samlade renhjorden nyttjar markerna. Det ger dock en inblick i hur det aktuella området kan nyttjas över året.

Den 14 mars 2019 genomförde Vilhelmina södra sameby och Länsstyrelsen ett samråd inom arbetet med förvaltningsverktyget. Då diskuterades samebyns renskötsel, rovdjursförekomst och hur rovdjurssituationen påverkar renarna. Under mötets gång framkom att samebyn upplever stora bekymmer med framför allt lodjur. Samebyn berörs årligen av ett större antal loföryngringar och renskötarna upplever att de får ta en stor del av skadorna som lodjursstammen orsakar.

Under mötet diskuterades specifikt området kring Blaikfjäll. Tre till fyra lodjursföryngringar berör området. Samebyn menade att en åtgärd för att minska lodjurspredationen här kunde ge en bra effekt och minska förlusterna på framför allt kalv, vilket samebyn bedömde var en stor del av den totala förlusten till rovdjuren. De såg på kalvförlusterna att de var höga och även om Blaikfjäll inte är det huvudsakliga kalvningsområdet är det ändå många vajor som kalvar här. Resterande högdräktiga vajor ska dessutom passera området och de är i stort behov av betesro när kalvningen är nära.

Efter samrådet beslutade länsstyrelsen om en skyddsjakt på tre lodjur på Blaikfjäll (dnr 218-2610-2019). Två lodjur fälldes.

Fortsatta diskussioner har förts med samebyn under våren och hösten angående rovdjurssituationen och nu finns också beräkningarna i produktionsmodellen som visar på höga förluster av både vuxna renar som kalvar. Samebyn önskar därför en skyddsjakt redan nu på hösten för att minska förlusterna inte bara på kalv utan även på vuxna renar.

Förvaltningsverktyget och förlustsiffror

Förvaltningsverktyget bygger på att rennäringens förluster till följd av rovdjur ska vara maximalt tio procent samtidigt som rovdjuren har gynnsam bevarandestatus. Verktöget består av fyra delar:

1. Toleransnivå på maximalt tio procents förluster till rovdjur
2. Produktionsmodell för att ta fram siffror på de faktiska förlusterna på samebynivå
3. Förebyggande åtgärder
4. Uppföljning och utvärdering

Riksdagen beslutade i december 2013 att toleransnivån för skador på ren orsakade av stora rovdjur ska vara maximalt tio procent räknat på en samebys faktiska renantal. Ett viktigt kunskapsunderlag i förvaltningsarbetet är beräkningen av samebyarnas årliga skadenivåer utifrån uppgifter om till exempel renhjordens produktionsförmåga, kalvöverlevnad och statistik om trafikdödade renar. Sedan 2016 har Sametinget tillsammans med berörda länsstyrelser och Naturvårdsverket utarbetat en förfinad beräkningsmodell som nu finns tillgänglig för användning i det fortsatta arbetet, den så kallade produktionsmodellen.

Den 10 januari 2019 kom Sametinget, Naturvårdsverket och de fem nordligaste länsstyrelserna genom ett handslag överens om att i det fortsatta arbetet med förvaltningsverktyget erkänna och respektera produktionsmodellen och

de nationella inventeringsresultaten som de bästa tillgängliga kunskapsunderlagen (dnr 510-2428-2019).

Vilhelmina södra sameby har registrerat data i produktionsmodellen från 2002/2003. Nedan visas de senaste fem årens förluster och beräkningen redovisas i bilaga 4.

Förlusten för hela samebyns renhjörd:

2017/2018: 47 %

2016/2017: 30 %

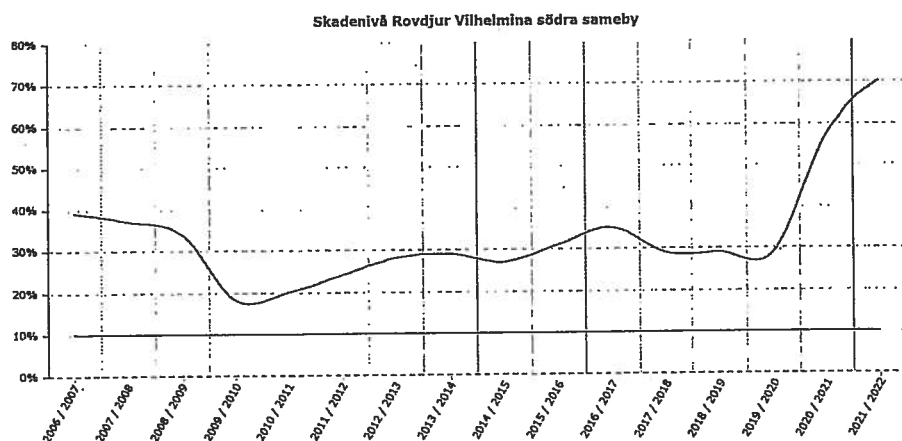
2015/2016: 7 %

2014/2015: 44 %

2013/2014: 32 %

För året 2015/2016 noterade samebyn att renräkningen var dålig på grund av väder. Renarna passerade skiljningsanläggningen på bred front och därför är förlustberäkningen för denna säsong osäker.

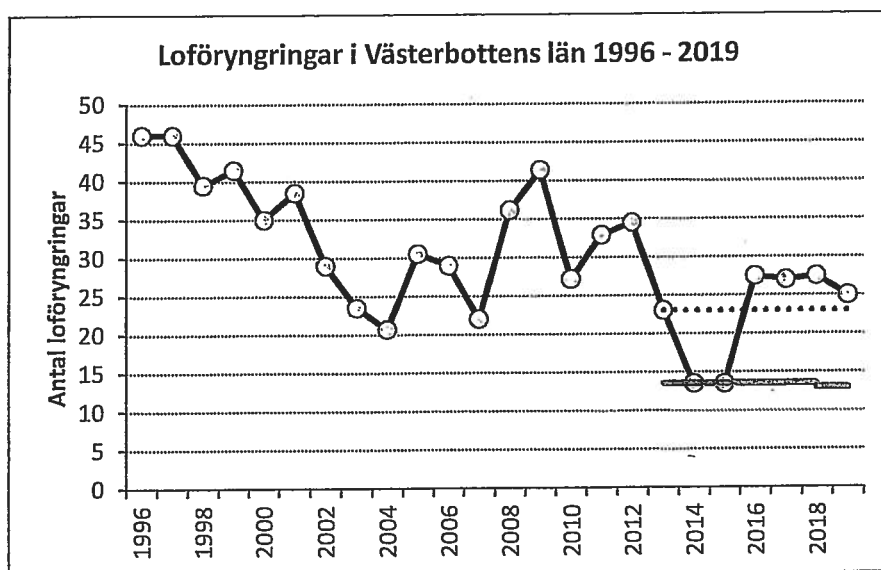
I figur 2 visas skadenivån sedan 2006/2007. Kurvan utgörs av treårsmedelvärden för att bättre visa utvecklingen över tid. Den orange linjen i diagrammet visar toleransnivån på tio procent. Observera att uppgifterna för de tre säsongerna 2019–2022 inte är baserat på uppmätta värden utan är en projektion som görs av produktionsmodellen. Dessa värden är därför inte relevanta.

Figur 2. Skadenivån kopplat till rovdjur i Vilhelmina södra sameby mellan åren 2006 och 2019. Diagrammet är ett utdrag från Sametingets produktionsmodell. Observera att uppgifterna för åren 2019–2022 inte är verkliga värden.

Lodjurspopulationen i Västerbotten

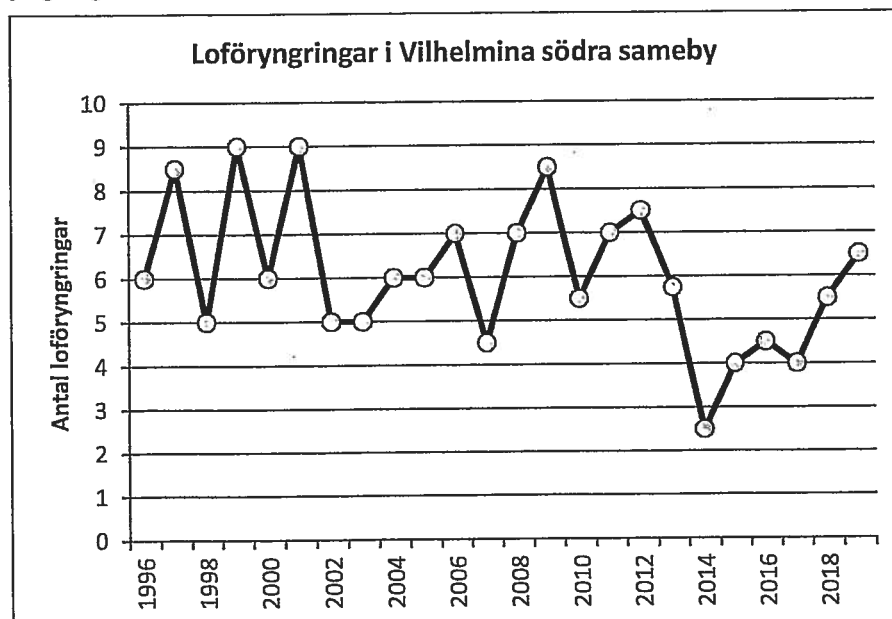
I länet har 26 föryngringar av lodjur dokumenterats under inventeringssäsongen 2018/2019. Två föryngringar har spårats i andra län varför de delas mellan länen. Västerbottens slutliga resultat blir därför 25 föryngringar, se figur 3. Lodjursstammen i Västerbotten har hållit sig på en stabil nivå under de senaste fyra åren och majoriteten av föryngringarna återfinns i länets södra halva.

Figur 3. Lodjurspopulationens utveckling i antal för yngningar i Västerbotten mellan 1996 och 2019. Diagrammet visar det totala antalet för yngningar som länet berörs av, efter delning med andra län. Den gröna, heldragna linjen visar länets miniminivå, den prickiga linjen länets förvaltningsmål.

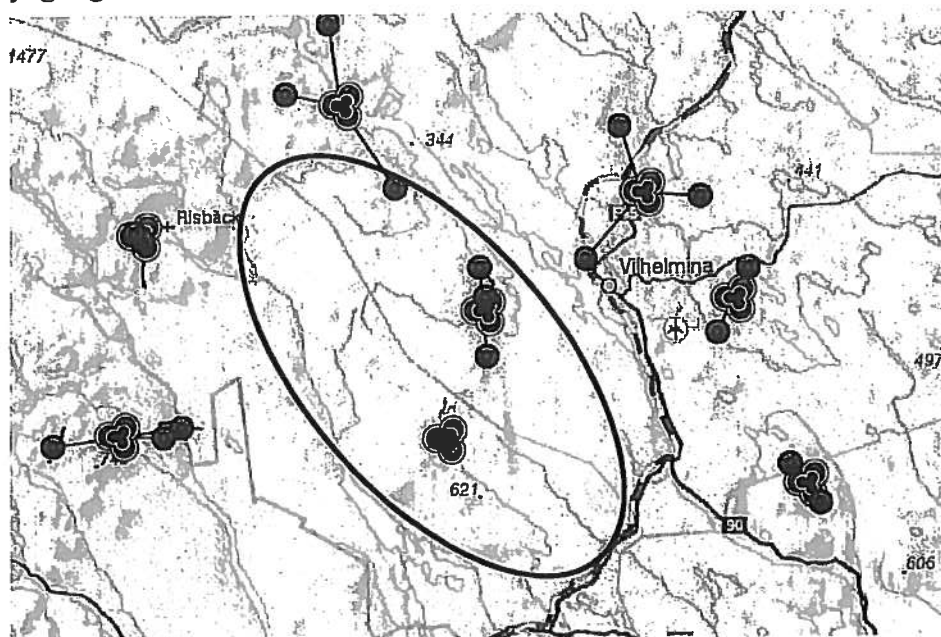
Vilhelmina södra samebys samlade rovdjurstryck

Vilhelmina södra sameby har under de senaste åren haft ett relativt högt antal för yngningar av lo inom samebyn (Figur 4). Resultat från inventeringen 2018/2019 i Västerbotten visar att samebyn berörs av åtta för yngningar i länet. Efter delning med andra samebyar får samebyn ersättning för 6,5 för yngningar. Samebyn berörs också av fem för yngningar i Västernorrlands län.

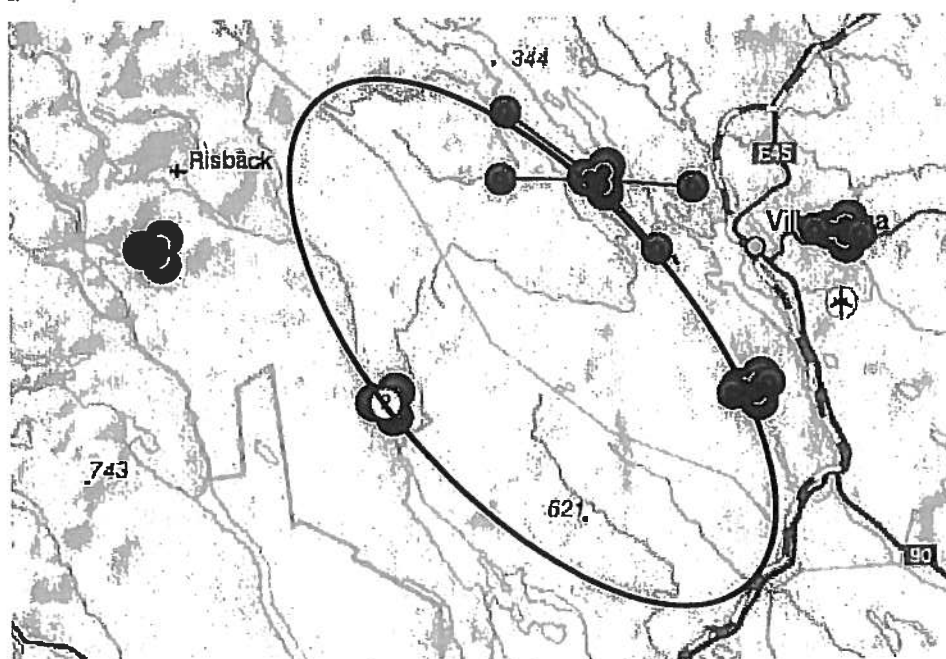

Figur 4. Lodjursstammens utveckling i antal för yngningar (efter delning med angränsande samebyar) i Vilhelmina södra sameby inom Västerbottens län mellan 1996 och 2019.

I området som samebyn söker skydds jakt i har tre lodjursföryngringar dokumenterats under årets inventering, se figur 5, men ytterligare en föryngring som har dokumenterats längre västerut vid Risbäck kan sannolikt också påverka området. Även under 2018 års inventering dokumenterades flera föryngringar som berör området, se figur 6.

Figur 5. Dokumenterade loföryngringar under 2019 års inventering i och i närheten av Blaikfjäll. Det inringade området är det ungefärliga området som samebyn söker skydds jakt i.

Figur 6. Dokumenterade loföryngringar under 2018 års inventering i och i närheten av Blaikfjäll. Det inringade området är det ungefärliga området som samebyn söker skydds jakt i.

Björn förekommer i så gott som hela samebyn. Björn kan vara ett problem framför allt under kalvningsperioden. Samebyn berörs också av några järv-föryngringar varje år men inte i det aktuella området. Under vintern har en utökad insamling av DNA-prover från järv genomförts och många prover har samlats från just Blaikfjäll-området. Proverna har visat på 11 olika individer, sex honor och fem hanar.

I samebyn konstaterades också sju lyckade kungsörnshäckningar under 2019.

Skäl

Juridiska förutsättningar för skyddsjakt

Art- och habitatdirektivet förbjuder avsiktligt dödande av bland annat lodjur. De möjligheter till undantag från förbudet som direktivet medger genomförs med motsvarande bestämmelser i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905). I 23 a § jaktförordningen regleras förutsättningarna för skyddsjakt efter stora rovdjur: Det ska inte finnas någon annan lämplig lösning och skyddsjakten får inte försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde och jakten ska ske för att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom.

I enlighet med 24a § jaktförordning har Naturvårdsverket i sitt beslut av den 22 december 2016 (NV-08042-16) delegerat rätten att besluta om skyddsjakt efter lodjur till bland annat Länsstyrelsen i Västerbottens län. I enlighet med 23b § jaktförordning får Länsstyrelsen därmed besluta om skyddsjakt efter ansökan av den som riskerar att drabbas av skada, om förutsättningarna enligt 23a § jaktförordning är uppfyllda. I 9 b § jaktförordningen regleras hur sådana beslut om bland annat skyddsjakt på stora rovdjur ska utformas.

Enligt Naturvårdsverkets redovisning till regeringen av den 15 november 2011 angående tilläggsuppdraget om den svenska rovdjurspolitiken kan merarbete och merkostnader inte åberopas som skäl för undantag från skyddsbestämmelserna i art- och habitatdirektivet. Däremot anser Naturvårdsverket att dessa faktorer kan vara en av grunderna för bedömningen om det finns en annan lämplig lösning för ett problem med rovdjur.

Annan lämplig lösning

Bevakning av renhjorden, stängsling runt renhjorden samt flytt av renhjorden är exempel på alternativa åtgärder som har diskuterats i samband med angrepp av rovdjur på ren.

Ökad bevakning

Ökad bevakning av en renjord kan dels innebära att den mänskliga närvaron gör rovdjuren mer benägna att hålla sig undan, dels ökar möjligheten att avvärja pågående angrepp. Det är emellertid en kostsam och tidskrävande åtgärd som förutsätter stora insatser från renskötarnas sida. En effektiv bevakning förutsätter också att renarna är någorlunda koncentrerade i landskapet.

Samebyn bevakar alltid renarna i så stor utsträckning som möjligt men det är primärt i form av kantbevakning. Detta för att störa renarna så lite som möjligt. Det finns inte resurser för att utöka bevakningen ytterligare, de aktiva renskötarna är för få och de behöver dessutom arbeta över stora området.

Stängsling/kalvning i hägn

Att stängsla in renar ger en mycket effektiv bevakning och skadenivån minskar. Problemet är att det endast är en lämplig lösning i de fall det rör sig om ett mindre antal djur under en kortare period, där hägnet är tillräckligt stort för att kunna upprätthålla god hygien och fodermängden till djuren är hanterbar. I det här fallet rör det sig dels om tusentals renar som ska passera i sin flytt till nya områden, dels om hundratals renar som ska beta i området under en längre tid. Det finns inget så stort hägn i området och inte heller vore det ekonomiskt eller praktiskt rimligt att sätta upp ett.

Metoden kan därför inte anses som lämplig under rådande situation.

Utfodring

För att underlätta bevakning genom att hålla renarna mer koncentrerade kan utfodring som komplettering till fribete vara ett alternativ. Detta är en lösning som kan vara användbar kortsiktigt men när problematiken sträcker sig över längre tidsperioder är det inte en rimlig åtgärd, varken ekonomiskt eller praktiskt.

Flytt av renar/inte använda området

Flytt av renar till ett annat område nämns ofta som en möjlig alternativ lösning med tanke på länets stora areal. Rennäringens möjligheter till nyttjande av marken har dock försämrats avsevärt under de senaste decennierna på grund av framför allt infrastrukturutvecklingen och ett intensivt skogsbruk. Samebyarna följer också en betesplan, som reglerar både de årstidsbundna flyttningarna samt det fleråriga nyttjandet av olika områden. Väder och snöförhållanden påverkar möjligheterna till nyttjandet av olika betesmarker under olika vintrar.

Det aktuella området har på senare år kommit att bli ett allt viktigare område för Vilhelmina södra sameby vad gäller både vinterbete och kalvningsområde. Dels har allt fler vajor börjat kalva här då våarna tenderar att bli allt senare och det är för mycket snö längre västerut. Dels nyttjas området till vinterbete allt oftare eftersom de tillgängliga betesmarkerna i det huvudsakliga vinterbetesområdet i Västernorrland krymper. På senare tid har till exempel ytterligare två vindkraftsparker startats upp mitt i vinterbetesmarkerna. Renarna undviker enligt samebyn dessa området på ett mycket tydligt sätt, vilket i praktiken innebär minskad tillgång på betesmark. Området på Blaikfjället kan helt enkelt inte avvaras för bete längre.

Dessutom går flyttleden mellan vinterbetesområdet och åretruntmarkerna rakt över Blaikfjäll.

Licensjakt

Licensjakt är det främsta verktyget för att reglera lodjursstammens storlek. En licensjakt på lodjur kan dock inte bli aktuell förrän 1 mars 2020. Då

samebyn har redovisat mycket höga förluster ser länsstyrelsen det som nödvändigt att förebygga skador som förväntas uppstå fram till en eventuell licensjakt, se mer nedan under *Varför skydds jakt i förebyggande syfte*.

Syftet med skyddsjakten

Denna skydds jakt syftar till att minska lodjurens negativa effekt på rennärningen, som i detta fall är av både ekonomisk och psykosocial karaktär.

En skydds jakt på sex lodjur som detta beslut avser kommer att minska den allvarliga skadan som lodjuren förorsakar i form av dödade renar och det merarbete som skingrade renar innebär. Samebyn har redovisat höga förluster till rovdjuren. Skyddsjakten kommer därmed att bidra till att den av riksdagen fastställda toleransnivån på maximalt tio procent förluster till rovdjur inom rennärningen ska nås. Jakten kommer också att minska den oro, osäkerhet och frustration som finns hos de berörda renskötarna på grund av den rådande situationen.

Gynnsam bevarandestatus

Naturvårdsverket har med hjälp av den senaste populationsberäkningen (2017/2018) slagit fast att den svenska lodjurspopulationen ligger över referensvärdet för gynnsam bevarandestatus. Preliminärt har 202 föryngringar dokumenterats i landet under 2018/2019 års inventering, vilket också ligger väl över referensvärdet för gynnsam bevarandestatus (147 föryngringar).

Varför skydds jakt i förebyggande syfte

Lodjur är revirhävande djur, vilket innebär att de stannar kvar i ett område året om. Unga lodjur utvandrar och lämnar oftast sitt födelserevir vid 9 till 11 månaders ålder. De unga honorna slår sig oftast ner nära födelsereviret men hanarna vandrar länge bort. Det innebär att majoriteten av de ensamma lodjuren (som jakten kommer att bedrivas på) som finns i området har etablerat revir och därför också kommer att vara kvar när renarna återkommer till området. På vintern är ren lodjurets huvudsakliga byte (åtminstone i norra Sverige), varför effekten av en förebyggande skydds jakt med stor sannolikhet kan förväntas vara positiv med avseende på ett minskat predationstryck från lodjur.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen gör en samlad bedömning i varje enskilt fall. Länsstyrelsen bedömer skadors omfattning, om skadeförebyggande åtgärder gjorts och vilka möjligheter som finns till förebyggande av skada samt till annan lämplig lösning än skydds jakt. Länsstyrelsen beaktar också lodjursstammens utveckling i länet i relation till de mål som är satta för antal och utbredning, både regionalt och nationellt, samt de riktlinjer som finns för skydds jakt, såväl nationella som regionala. Renskötselområdet har en särställning inom rovdjurspolitiken när det gäller förekomst av lodjur, vilket också är något som Länsstyrelsen beaktar i sitt arbete med förvaltning av lodjursstammen.

Riksdagen har fastslagit en toleransnivå för rennäringen om maximalt 10 procents förluster orsakade av rovdjur. Målet ska nås med så små konsekvenser för rovdjursstammarna som möjligt. Det innebär att eventuella åtgärder som behöver sättas in måste vara så effektiva som möjligt.

Länsstyrelsen har möjlighet att fatta beslut om skyddsjakt i förebyggande syfte. Det ställs mycket höga krav på bedömningsunderlaget för beslut om skyddsjakt i förebyggande syfte. Länsstyrelsen menar att detta villkor är uppfyllt:

- Länsstyrelsen och samebyn har haft en dialog om problemen med rovdjursförekomst i samebyn under flera års tid. Blaikfjäll har under många år varit ett område som samebyn inte nyttjat i särskilt stor utsträckning men på senare år har det kommit att bli ett allt viktigare område som inte längre kan avvaras.
- Samebyns totala förlust till rovdjur visar på höga siffror, medel för de senaste fem åren är 32 procent, vilket är en allvarlig skadebild för samebyn.
- De döda renarna bekräftar skadebilden, förlusterna på samebyns vinterhjord samt kalvförlusterna bekräftar att skadan som sker är allvarlig. Utifrån den kända rovdjursförekomsten är det sannolikt att lodjur svarar för en stor del av förlusten i det här området.

Det är inte möjligt att ha individkännedom om lodjur då ingen DNA samlas från dem så som görs för järvar. Det är således inte möjligt för Länsstyrelsen att redogöra för skadegörande individer. Lodjur är dock revirhävande och tillsammans med inventeringsresultaten styrker det att lodjuren som orsakat skada tidigare sannolikt kommer fortsätta finnas kvar i området och fortsatt orsaka skada.

Länsstyrelsen kan inte se några andra lämpliga lösningar än skyddsjakt. Bevakning görs i så stor utsträckning som möjligt men när renarna måste vara spridda över stora områden för att vinterbetet i sin helhet ska räcka är det svårt att ha en effektiv bevakning av alla renar. Området fungerar inte bara som betesland för mindre grupper av renar under vinterhalvåret. Två gånger om året (ned till vinterbetesmarkerna och upp till kalvningsområdena och sommarlanden) passerar också samtliga av samebyns renar området då flyttleden går rakt igenom marken. Detta gör också att stängsling av renarna eller att undvika området i praktiken är en omöjlighet.

Lodjursstammen i Västerbottens län har legat på en stabil nivå de senaste fyra åren och enligt Naturvårdsverket har den svenska lodjurspopulationen gynnsam bevarandestatus. Vilhelmina södra sameby har närmare 25 procent av länets lodjurspopulation och under de senaste åren har antalet dokumenterade föryngringar inom samebyn ökat. Länsstyrelsen bedömer att lodjurspopulationens bevarandestatus inte kommer att påverkas negativt av skyddsjakten.

Länsstyrelsen bedömer att det är sannolikt att samebyn fortsatt kommer att lida stor skada från lodjuren i området. Förlusterna behöver minska och

därför ser länsstyrelsen det som nödvändigt att genomföra en skyddsjakt redan innan renarna anländer till området. Inga andra lämpliga lösningar finns att vidta och Länsstyrelsen gör därför den sammantagna bedömningen att skyddsjakt på sex lodjur kan beviljas.

Beslutet är också hållbart ur ett etiskt perspektiv eftersom det tar hänsyn till att honor ännu åtföljs av ungar. Spårningskravet ska säkerställa så långt det är möjligt att endast ensamman lodjur fälls.

Samebyn ansöker om skyddsjakt på tio lodjur. Skyddsjakt får dock bara beviljas i sådan utsträckning att problemet kan lösas. Länsstyrelsen ser att rovdjurstrycket i det aktuella området behöver minska med ett större antal lodjur och beviljar därför skyddsjakt på sex lodjur. En utvärdering behöver genomföras efter vintern och när årets förlustsiffror beräknats för att följa upp effekten av jakten. Därefter behöver samebyn tillsammans med Länsstyrelsen planera för framtida åtgärder.

Detta beslut kan överklagas, se bilaga 1.

De som deltagit i beslutet

Beslut i detta ärende har tagits av enhetschef [REDACTED] efter föredragande av rovdjurshandläggare [REDACTED]. I den slutliga handläggningen har även rovdjursansvarig [REDACTED] och jakthandläggare [REDACTED] deltagit.

Beslutet är godkänt i Länsstyrelsens elektroniska system och har därför ingen namnunderskrift.

Bilagor:

- Bilaga 1. Hur man överklagar
- Bilaga 2. Avgränsning av jaktområdet
- Bilaga 3. Jaktledarens ansvar
- Bilaga 4. Beräkning av förluster 2013–2018
- Bilaga 5. Beskrivning av produktionsmodellen
- Bilaga 6. Kartor över samebyns sändarrenars rörelsemönster
- Bilaga 7. Blankett *Påskjuten lo - platsundersökning och eftersök*
- Bilaga 8. Blankett *Registrering av fälld lo*
- Bilaga 9. Blankett *Besiktning, provtagning och märkning av fälld lo*

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från beslutets datum.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.